

KELTAINEN KIRJASTO

KIM LEINE

IKUISIUS-
VIJONON
PROFEETAT

A stylized illustration of a mountainous landscape. The mountains are rendered with dense, dark green and black hatching, creating a textured, almost woodcut-like appearance. A bright light source, possibly the sun, is positioned behind a mountain peak in the upper left, casting long, thin rays of light across the scene. In the lower right foreground, a small, dark silhouette of a three-masted sailing ship is visible, appearing to travel along a light-colored path or road that winds through the valleys between the mountains. The overall color palette is dominated by dark greens, blacks, and a bright white/yellow light source.

KELTAINEN KIRJASTO

KIM LEINE

Ikuisuusvuonon profeetat

Suomentanut

KATRIINA HUTTUNEN

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI
HELSINKI

The Danish Arts Foundation on tukenut tämän teoksen suomentamista.

norden

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Tanskankielinen teos *Profeterne i Evighedsfjorden* ilmestyi 2012.

Copyright © Kim Leine & Gyldendal, Copenhagen 2012

Published by agreement with Gyldendal Group Agency.

Suomenkielinen laitos © Kustannusosakeyhtiö Tammi 2014

Painettu EU:ssa

ISBN 978-951-31-7750-8

Omistettu
Grönlannin itsehallinnolle (1979–2009)
ja sen pioneereille

Sisällys

Prologi: Pudotus (14. elokuuta 1793)	11
Ensimmäinen osa: Koulunpitäjän poika	15
Ensimmäinen luku Kööpenhamina (1782–1787)	17
Toinen luku Ihminen on vapaa! (Kesäkuu–elokuu 1787)	92
Kolmas luku Marian taivaaseenastumisen päivä (15. elokuuta 1793)	132
Toinen osa: Siirtokunta & katekekismus	195
Ensimmäinen käsky Kiihkoilijat (n. 1785–1788)	197
Toinen käsky Ateria (Elokuu 1787)	218
Kolmas käsky Takorautaportti (1788)	241
Neljäs käsky Tarkastuskäynti (1788)	268
Viides käsky Lähdetys (Syksy–talvi 1788)	318
Kuudes käsky Avioliiton siteet (1790)	340
Seitsemäs käsky Kunnialaukaus hullulle kuninkaalle (1791)	367
Kahdeksas käsky Kysymyksiä ja vastauksia (1791)	400
Yhdeksäs käsky Taasinge Slot (1792–93)	432
Kymmenes käsky Profeettojen luona	
Otteita Morten Falckin päiväkirjasta (Talvi, kesä 1793)	438
Yhdestoista käsky Harppuunamies (1791–1793)	496

Kolmas osa: Suuri tulipalo 533
Ensimmäinen luku Kotiin 535
Toinen luku Kööpenhamina 574

Epilogi: Haudat (14. elokuuta 1815) 621

Kirjailijan jälkisanat 629

Kiitokset 631

Kartat 632

Prologi

Pudotus

(14. elokuuta 1793)

Leski on kiivennyt tänne itse, kukaan ei ole häntä pakottanut. Hän on karistanut hienoimmista vaatteistaan lutikat ja pukeutunut niihin, pessyt hiuksensa yhteistalon virtsapaljussa ja sitonut ne kiinni. Hän on lausunut hiljaisen rukouksen, pakkannut asuinkumppaniensa vaitonaisesti tarkkailemana, raapinut poskiltaan noensekaisen rasvan ja syönyt hyvän aterian joka häneen eteensä on pantu. Sitten hän on kiivennyt tänne kevein askelin. Nyt hän istuu täällä reunalla melkein iloisena, toiveikkaana, posket palaen, jalat siveästi allaan, leskien tapaan, kuten hänellä on ollut tapana istua kotona pienellä sivulavitsallaan savuaukon alapuolella. Toisessa kädessään hän puristaa ristiä, hän tuntee kullan painavasta lämmöstä leviävän turvallisuuden. Kaukaa alapuoleltaan, vähintään sata syltä korkean jyrkänteen juurelta, hän kuulee tyrskyt kun aallot osuvat kallioon, murskautuvat valkoiseksi vaahdoksi ja vetäytyvät kuohuen takaisin. Hän ei näe niitä, sillä hän on nipistänyt silmänsä kiinni, kääntänyt katseensa sisäänpäin, hän on taistellut ahdistusta vastaan, pakottanut hengityksensä ja sydämenlyöntinsä verkkaiseen tahtiin. Hän liikuttaa huuliaan ja hokee yhä uudestaan ja uudes-

taan: *Oi rakas Taivaan Isä, ole meille kurjille syntisille armollinen. Oi Jumalan Poika, ole meille armollinen. Oi Jumala Pyhä Henki. Oi siunattu ja ihana Kolmiyhitys.* Hän tuntee miten tuuli nousee alhaalta puuskina ja puhaltaa eloa hänen pukuunsa, ja hän takeruu kallion kosteaan turpeeseen ollakseen tipahtamatta reunalta ennen aikojaan. *Sinun kuolemanpelkosi ja verisen hikesi, sinun ristiä ja kärsimyksesi tähden, armahda meitä, Herrani!*

Nyt hän kuulee miehen tulevan, kuulee takaansa saappaiden narahtelun, sen miten mies hiipii hänen lähelleen hiljaa, melkein häpeissään, kainosti kuin nuori kosija, hän kuulee miten mies yrittää pidätellä raskasta huohotustaan, ja hänen on vaikea olla hymyilemättä. *Me rukoilemme sinua, kuuntele meitä, Herrani!*

Sitten hän tuntee että mies on pysähtynyt, vain parin askeleen päähän, ja hän kuvittelee että mies katsoo häntä niin kuin ensimmäisellä kerralla kun he olivat yhdessä, ja harkitsee mihin tähdätä ja miten kovaa, sillä hän tietää että mies aikoo tappaa hänet mutta ei satuttaa häntä. Tuntuu lohduttavalta kun meri on niin lähellä, nyt kun hänen elämänsä on lopussa, se saa hänet tuntemaan olonsa turvalliseksi ja rauhoittaa häntä, ja hän laskee leukansa rintaa vasten ja vetää henkeä. *Jumalan Poika, me rukoilemme sinua, kuuntele meitä!*

Ilma on leuto. Merestä kohoavat tuulenpuuskat tuoksuvat vesirajasta paljastuneilta sinisimpukoilta ja levältä. Lokit kirkuvat kaukaisuudessa. Hän avaa vaistomaisesti silmänsä, hän ei voi olla avaamatta, ei edes nyt, kaiken äärimmäisellä reunalla, vaikka hänen mielensä pitäisi olla kohotettu maallisen elämän pikkuseikkojen yläpuolelle, sen pitäisi olla taivasta varten viritetty. Siitä huolimatta hänen on pakko nähdä miksi lokit metelöivät, ja hän näkee laivan joka on matkalla pohjoiseen, se on kaksimastoinen ja etenee täysin purjein, ne ovat häikäisevän valkoisia kuin lokin siivet. Kirkuvien lokkien parvi lepattaa mastojen ympärillä. Ei, hän ei sittenkään ole vielä valmis kohtaamaan luojaansa, ei tänään, mutta hän tietää että on myöhäistä katua,

myöhäistä hänelle itselleen, myöhäistä miehelle joka seisoo hänen takanaan. Kaikki on järjestetty ja valmisteltu. Pudotus on jo alkanut, se alkoi monta vuotta sitten.

Hän kuulee miehen rauhallisesta hengityksestä ettei mies ole vielä havainnut laivaa. Mies on liian keskittynyt siihen mitä aikoo tehdä. Pelkääkö mies yhtä paljon kuin hän? Toivooko mies ettei tätä tapahtuisi? Jos hän saisi miehen näkemään laivan, hän ajattelee, ehkä kaikki muuttuisi, ja he voisivat lykätä tätä tapaavaa kohtaamista.

Sitten hän tuntee miehen käden kaulallaan ja lyyhistyy voikaisten, mutta mies tavoitteleekin vain ristiä, kiskaisee hihnan hänen kaulastaan ja vetää kultaristin hänen kädestään jossa hän on sitä puristanut. Ota risti, hän ajattelee, en tarvitse sitä enää. Siitä ei ole ollut minulle mitään hyötyä.

Hän kääntää päätään sivulle nähdäkseen miehestä vilahduksen, vaikka tietääkin että se on typerästi tehty, sillä tällä tavoin hän vain jouduttaa tekoa ja tekee siitä entistä väistämättömämmän, ja nähdessään olkansa takana tumman varjon hän kyyristyy kokoon ja sanoo kovalla äänellä: *Herra Jeesus Kristus, armahda meitä!* Sitten saapas osuu häntä selkään, hänen päänsä retkahtaa taakse, vartalo eteen, ja hän tuupertuu reunan yli ja putoaa lepattaen ja kieppuen ja räpiköiden ja vetää perässään pystysuoran huudon, kuin hiilikynän vetämän epätasaisen viivan.

†

Mies ottaa askeleen eteen, laskee saappaansa varovasti pehmeälle, peräänantavalle sammaleelle, kurkistaa reunan yli ja näkee ruumiin keinahtelevan rauhallisesti tyrskyissä kasvot alapäin. Hän riisuu lakkinsa, puristaa sen rintaansa vasten ja mutisee: *Herramme Jeesuksen Kristuksen armo olkoon meidän kaikkien kanssamme ikuisesti. Amen.*

Ensimmäinen osa
Koulunpitäjän poika

Ensimmäinen luku

Kööpenhamina (1782–1787)

Sää on pilvinen ja aavistuksen verran nihkeä kun Morten Peder-
sen saapuu Kööpenhaminaan ensimmäisenä kesäkuuta vuonna
1782, kymmenen päivää kaksikymmentäkuusivuotispäivänsä
jälkeen. Hän keikkuu valasveneen kyydissä ja katsoo takanaan
redillä kohoavaa mastojen metsää. Kello on puoli seitsemän
aamulla. Hän on ollut jalkeilla koko yön, vaeltanut merenkävi-
jöiden ärtymykseksi ja riesaksi edestakaisin Christianiasta tul-
leen rannikkoaluksen kannella. Hänestä tuntuu että hän on vi-
lustumassa, hän tietää että yskä on tulossa mutta ei jaksu suh-
tautua siihen kovin vakavasti. Hänellä on hyvä kunto, sisarusten
kuolema on saanut hänet pitämään itseään selviytyjänä ja anta-
nut hänelle aimo annoksen kohtalonuskoa. Matka on kestänyt
kolme päivää. Sen varrella on tuullut koko lailla, mutta hän ei
ole ollut merisairas. Omasta mielestään hän on selviytynyt en-
simmäisestä merimatkastaan kuin mies, ja siksi hän on odot-
tanut miehistöltä jonkinlaista tunnustusta tai edes kättelyä tai
muutamaa sanaa jäähyväisiksi. Hän on kuvitellut että laivalla
on kuiskuteltu salskeasta ja reippaasta norjalaisnuorukaisesta,

mutta merimiehet vain viskaavat hänen matka-arkkunsu maihin sanaakaan sanomatta ja jättävät hänet oman onnensa nojaan. Satamalaiturin paaluja vasten tömähtelee monta muutaakin valasvenettä. Laiturille ilmestyy aamun harmaassa kajossa ihmishahmoja joiden tehtävä on kuljettaa matkamiesten säkkejä ja matka-arkkuja.

Minne matka, herra? kysyy yksi kantajista joka on laskenut kärryinsä maahan ja tulee hänen luokseen.

Morten ottaa esiin kirjekuoren ja avaa sen, ojentaa paperin kantajalle. Kantaja ei kuitenkaan halua paperia vaan katsoo häntä kysyvästi. Ahaa, Morten ajattelee, lukutaidoton.

Nørregade, Morten sanoo yrittäen lausua osoitteen tanskaksi. Kirjanpainaja Schultzin talo.

Tätä tietä, herra, kantaja sanoo ja saattaa hänet portille jolla tullaaja avaa Mortenin passin ja tarkastelee sitä. Morten saa passinsa takaisin.

Kööpenhamina toivottaa herra ylioppilaan tervetulleeksi, tullaaja sanoo ivalliselta kalskahtavaan sävyyn.

Sitten Morten lähtee ravaamaan kohti kaupunkia pienten vetokärryjen kintereillä. Hänen jalkansa ovat laivamatkan jäljiltä hiukan epävarmat, ja välillä hän horjahtaa. Kaupungin kaduilla käy suunnaton vilске. Ohi jyrisee talonpoikien vaunuja täynnä kievareihin ja toreille vietävää tavaraa, oluttynnyreitä kuljettavia vaunuja, postivaunuja joiden ikkunoiden takana häämöttää tummia hahmoja ja joiden kuski istuu korkealla pukilla. Sotilaita marssii ohi kopisevin saappain ja ilmeettömin kasvoin. Jotkut miehet kanniskelevat isoissa nyyteissä olallaan teurastettuja hanhia, kanoja tai kaniineja. Pojankoltiaiset heiluttavat arkki-veisuja ja hoilaavat värssyjä joita ovat opetelleet samana aamuna ulkoa. Katukivet ovat saippuanliukkaita, niitä peittää näkymätön kalvo. Morten kompastuu ja tarttuu kantajan käteen, ja kantaja kääntyy nostamaan hänet pystyyn ja tuuppaa hänet siinä samassa tyyliä jalkakäytävälle. Ohi kolistelee hevosvaljakko. Ih-

miset huutavat sen perään, kuski huutaa takaisin ja heilauttaa ruoskaansa. Morten ei ymmärrä mitä he sanovat, hän tuntee vain sen tanskan kielen jota Akershusin tuomari ja pappi käyttävät, eikä täällä puhuta samanlaista tanskaa. Silti hän ymmärtää että kantaja on pelastanut hänet jäämästä vaununpyörän ruhomaksi, ja häntä alkaa huolestuttaa miten paljon hänen on annettava kantajalle juomarahaa. Sitten hän huomaa astuneensa katuojaan ja hyppää takaisin kadulle, mutta toinen saapas on jo kastunut likomäräksi nesteestä jonka koostumusta häntä ei huvita arvailla. Oviaukoissa ja porttihoveissa seisoskelevat naikkokset esittelevät nilkkojaan ja sukkanauhojaan, heidän hymynsä nostattavat hänessä kylmiä kauhun puistatuksia. Naiset seuraavat häntä arvioivin katsein ja hymyilevät hinnoiteltuaan hänet. Maalaismoukka.

Kantaja menee erästä portista sisään. Heidän askeltensa kaiku kajahtelee joka suuntaan. He seisovat ison kaupunkitalon sisäpihalla. Morten maksaa kantajalle, antaa liikaa juomarahaa, ja mies puhuttelee häntä nyt arvon ylioppilaaksi, ehkä hieman ivallisesti, ehkä vain leikillään, ja sanoo samaan sävyyn jotain muutakin josta Morten ei saa selvää. Pian sen jälkeen pihalle tulee mies joka esittäytyy prokuraattori Gilliksi. Hän on norjalainen kuten Morten itsekin, ja hän on luvannut Mortenin isälle että hankkii Mortenille majapaikan ja huolehtii tämän talousasioista Kööpenhaminassa oleskelun aikana. Talo kuuluu kirjanpainaja Schultzille. Mortenin on määrä asua pienessä kamarissa painon yläpuolella. Kirjanpainajan emäntä luovuttaa avaimen ja kertoo että Morten saa syödä painotyöläisten kanssa. Hän näyttää missä ruokasali on. Morten seuraa hänen kintereillään pihan poikki. Miehet vilkaisevat työnsä lomasta mutta eivät tervehdi. Morten kuulee koneen kilkutusta ja menee takaisin prokuraattori Gillin luo. Gill antaa Mortenille paperin jolla on hänen osoitteensa, kumartaa rakastettavasti ja häipyä. Emäntä saattaa Mortenin kirjanpainajan talon

toiseen päätyyn josta matami Schultz tulee toivottamaan Mortenin tervetulleeksi.

Matami Schultz tarkastelee Mortenia. Sitten hän sanoo: No niin, hänhän näyttää ihan vahingoittumattomalta. Juoko hän?

Morten pudistaa kauhuissaan päätään. Ei, rouva.

Tervetuloa sitten, matami sanoo ystävällisesti.

Morten kumartaa syvään, niin kuin isä on opastanut häntä kumartamaan henkilöille jotka ovat residenssikaupungin mutkikkaalla arvoasteikolla hänen yläpuolellaan. Todennäköisesti on väärin kumartaa tälle naiselle ja vieläkin pahempaa tituleerata tätä rouvaksi, mutta nyt se on tehty. Sitten Morten seisoo pihalla yksin hattu kädessä. Hän menee kamariinsa ja purkaa matka-arkkunsu sisällön pöydälle ja pieneen kaappiin. Hän riisuutuu ja ripustaa merimatkasta kostuneet vaatteensa tuolille. Sitten hän käy makuulle mutta ei saa unta. Ikkunan ulkopuolelta hän kuulee hevosenkenkien kapsetta ja raudoitettujen karrinpyöröjen kolinaa. Vasta neljä päivää sitten hän heräsi kamarinsa alkovissa Lierissä Drammenin ulkopuolella ja kuuli alakerrasta vanhempien tuttua puhetta ja tallista eläinten ääniä. Sitten hän nousi ja puki matkavaatteet päälleen, pakkasi loput tavarat ja söi aamiaista ennen kuin lähti kylälle mukanaan isänsä, koulunpitäjä, joka jäi odottamaan kunnes postivaunut lähtivät Christianiaan. Tuntuu aivan mahdollomalta, Morten ajattelee uuden kamarinsa makuupaikalla, että saman matkan voisi tehdä vastakkaiseen suuntaan. Yhtä mahdollomalta kuin kuvitella että ajassa voisi matkustaa taaksepäin.

Hän on seitsenpäisen lapsikatraan nuorin, ainoa eloon jäänyt poika. Yksi hänen isommista sisaruksistaan makasi aina alakerran tuvan alkovissa ja riutui pois kärsivällinen hymy huulillaan. Hän istui usein heidän luonaan lämmin käsi heidän kylmässä kädessään. Sitten käsi jäykistyi, samoin hymy, kuihtunut ruumis kannettiin latoon, alkovi pestiin ja tuuletettiin, ja kohta siinä makasi seuraava. Kuoleman odotus oli pysyvä olo-

tila, eräänlainen jatkuva pyhähetki jonka aikana ei saanut juosta tai nauraa, se oli suurta vaitioloa. Sellaisena hän muistaa lapsuutensa. Pitkittyneenä itsehillintänä, harkittuna vakavuutena joka lopulta piintyi naamaan kiinni samalla kun kuolema jauhoi jauhamistaan. Lopulta jäljellä oli vain isosisko Kirstine. He väijyivät toisiaan vuoden, mutta kumpikaan heistä ei päätynyt tuvan alkoviin. Nyt Kirstine asuu erään paperinperheen luona Nakskovissa.

Päästyään latinakoulusta Morten ryhtyi isänsä koulun apuopettajaksi. Siinä vierähti pari vuotta. Sitten hän ilmoitti että hänen toiveensa oli opiskella lääketiedettä. Hän ei muista mistä oli saanut niin hurjan ajatuksen päähänsä. Isä ei suostunut. Mortenista tulisi pappi. Isä oli itse haaveillut papin virasta, samoin kuin hänen isoisänsä ja isoisoisänsä. Nyt oli aika. Nyt heillä olisi siihen varaa. Niinpä Morten alistui kohtaloonsa, onnellisena siitä että ylipäätään sai luvan lähteä opiskelemaan.

Hän on kotiutumassa uuteen elämäänsä residenssikaupungissa. Hän syö joka päivä kirjapainon työmiesten kanssa ruokaa jossa ei juuri ole lihaa. Enimmäkseen se on vetistä velliä. Hän oppii hotkimaan ruuan maistelematta ja kahmimaan mahdollisimman paljon leipää tyhjän mahansa täytteeksi. Hän istuu kamarinsa ikkunalaudalla lukemassa kreikan kielioppia ja vilkaisee välillä äänekkäälle kadulle jolla hevosvaunut rytkyttävät ohi tavarakuormineen ja vapaalla olevat sotilaat maleksivat hätyyttämässä tyttöjä jotka vastineeksi syyttävät heille katukieltään. Hän palaa kreikan kieliopin pariin mutta seuraa kuitenkin toisella korvalla koko ajan kadulta kantautuvaa irstailua ja juopuneiden puheita. Opinnot ja lihan himo ovat saman asian kaksi eri puolta, ja sitä taistelua hän käy itsensä kanssa tasapainoillessaan himon ja velvollisuuden, lääketieteen ja teologian välillä.

Hän osallistuu luonnontieteen luennoille yliopistolla ja muualla kaupungissa, yleensä ne ovat yksityisiä tilaisuuksia, hän tutkii Linnén suurta teosta. Hän oppii piirtämään kukkia istumalla yliopiston lukusalissa ja kopioimalla salaa Flora Danicaa, salaa sen takia että kirkko suhtautuu ristiriitaisesti teokseen joka toisaalta kuvaa luomistytöä, toisaalta tekee itsestään sen her-
ran luokittelemalla luontoa sukuihin ja lajeihin. Sitten hän läh-
tee kaupungin ulkopuolelle ja istahtaa ojan reunalle luonnos-
lehtiö polvella ja hiilikynä kädessä, ja tietyllä tavalla hän tuntee
sulautuvansa yhteen nuoren Linnén kanssa. Häntä kiinnostat-
vat todellinen elämä, portot ja kukat ja kaupungin liikenne ja
loka joka virtaa katuja pitkin ja päättyy kanaviin. Silti hän käy
kuuliaisesti teologian luennoilla, hän oppii tavaamaan Raamat-
tua kahdella alkukielellä, hän keskustelee opiskelutovereidensa
kanssa ylioppilaslatinaksi. Hän kirjoittaa kotiin avuttomia lati-
nankielisiä kirjeitä joiden toivoo kuitenkin tekevän vaikutuk-
sen isään ja allekirjoittaa ne nimellä ”Poikanne Morten Falck”.
Nimen hän on ominut siitä sukuhaarasta joka on menestynyt
paremmin kuin isä, koulunpitäjä. Mutta kun hän saa isältä kir-
jeen, se on kirjoitettu tanskaksi ja osoitettu ”Ylioppilas Morten
Pedersenille”. Häntä surettaa. Yhdelläkään hänen opiskelutove-
rillaan ei ole sen-lopusta sukunimeä, ei ainakaan virallisesti.

Koska hänen kamarinsa sijaitsee suoraan kirjapainon yläpuo-
lella, vuokra on metelin vuoksi huokea. Aamusta iltaan, ja usein
myös yöllä, jos pikalähetti on tuonut Høegh-Guldbergin ka-
binetista hätämääräyksen tai ilmoituksen joka on kiinnitettävä
kaikkialle kaupunkiin, latojat paiskivat kirjasimiaan ladonta-
laatikoihin, ja painotelat metelöivät ja saavat hänen kamarinsa
kattosaumat varisemaan laastinpölyä. Aamulla varhain, jo kauan
ennen kuin yövartijat ovat lähteneet kotiin, tulevat rähmäsil-
mäiset lähetit hakemaan painotuotteita joita sitten myyvät ka-
dulla tai levittävät muilla keinoilla, ja heillä kaikilla on ammat-
tiin sopiva, keskenkasvuisen pojanklopin kimeä ääni joka te-

kee lopun Mortenin yöunesta. Hevosvaunut kolistelevat talon portista sisään ja ulos, pyörien rautahelat paukkuvat katukiviä vasten ja kertautuvat kirjanpainajan talon seinistä, umpivaunut tuovat kiireisiä määräyksiä, ja pian kärryihin lastataan nipuittain tiedonantoja ja ilmoituksia, painomusteen öljypohjaisilta kemikaaleilta ja valssatulta paperimassalta tuoksuvia, kaupungille levitettäväksi. On niin paljon seurattavaa, niin paljon uutta ja mielenkiintoista, ettei hän olisi ikinä osannut kuvitellakaan, ja siksi kreikan ja latinan kieliopit joutavat keräämään pölyä. Kun hänellä on varaa lähettää kirje, hän kirjoittaa siskolleen Kirstinelle Nakskoviin ja kertoo residenssikaupungin elämästä. Kirstine kirjoittaa takaisin ja kertoo millaista elo on kauppalassa papin perheessä. Ilmeisesti se on yhtä kaukana Lieristä kuin Kööpenhaminakin.

Morten valvoo vuoteellaan, sillä alakerrasta kuuluva iänikuisen ryske ja kolke pitävät hänet hereillä. Hän kuulee Schultzin komentavan väkeään, hän kuulee painotelan synkopoidut rytmit, painajien ja latojien puukenkien töminän ja yskän, heidän riitansa kun muste on laimentunutta, jonkin tekstin ladonta on mennyt väärin tai valssien väliin on juuttunut jotakin.

†

Kaikki tämä valvottaa häntä alussa, mutta myöhemmin se tuudittaa hänet uneen. Silloin tällöin hän nousee tullihuoneelta rannikkolaivan kyytiin vierailukseen siskonsa luona Nakskovissa. Hänen isäntänsä, vanha rovasti, on kaukaista sukua heidän äidilleen. Nakskovin pappilan painostava hiljaisuus saa Mortenin unettomaksi, ja kun hän vihdoin vaipuu uneen, talon vieressä kasvavan vaahteran oksat herättävät hänet lyödessään kamarin ikkunaa vasten. Hän käy siskonsa kanssa jumalanpalveluksessa ja näkee kreivin ajavan muutaman kerran kauppalan läpi kuuden hevosen vetämällä valjakollaan. Palvelijat seisovat

molemmin puolin vaunua astinlaudalla takinliepeet lepattaen ja pitävät toisella kädellään kiinni ajoneuvosta, toisella korkeasta hatustaan.

Rovasti jylisee korkeasta saarnastuolistaan, isona, punatukaisena ja tanakkana kuin hevosenkengittäjä, hän puhuu helvetin kuilusta ja kadotuksesta ikään kuin ne olisivat paikkoja ja olotiloja joihin käy itse päivittäin tutustumassa, sitten hän tarjoaa saarnastuolista lainaa rälssitalonpojille jotka haluavat ostaa itsensä vapaiksi ja päättää saarnansa höykyttämällä ruotsalaista vihollista joka on pirun ja langenneiden enkeleiden suojattina riistänyt kaupungilta sen muinaisen suuruuden. Loppurukouksessa hän rukoilee hartaasti kuningashuoneen puolesta ja luettelee ääni väpättäen sen jäseniä.

Jumalanpalveluksen jälkeen seurakuntalaiset käyvät kiittämässä häntä saarnasta. Morten astuu lähemmäs. Vanhan miehen kättelytavassa ja ilmeettömässä tuijotuksessa on jotakin viikaa.

Onko rovasti sokea? hän huudahtaa.

Shh, hänen siskonsa kuiskaa. Siitä ei saa puhua. Maisteri Gram ei ole nähnyt kahteen vuoteen.

Miten hän pystyy hoitamaan virkaansa?

Kukaan ei uskalla nousta häntä vastaan, sisko kuiskaa. Sitä paitsi hän osaa Raamatun ja Lutherin ja Pontoppidanin etupeerin ja takaperin, niin että luultavasti hän pysyy virassaan kunnes Herra kutsuu hänet kotiin.

Kumpi herra? Morten kysyy ja osoittaa ensin ylös, sitten alas, ja sisko nostaa käden suunsa eteen ja nauraa.

Kirstine tarttuu Mortenia käsipuolesta ja näyttää hänelle miten maaseutu on muuttumassa. Rämpeillä, soilla ja pikkujärvillä asustavat hyönteiset ovat levittäneet tauteja vuosisatojen ajan, mutta nyt niiden elintila on kaventumassa, metsä on hakattu kauan sitten, ja sen paikalla aaltoilevilta viljavainioilta saa viidenneksen suuremman sadon kuin vain kymmenen vuotta

sitten. Vanhoja puita kaadetaan, tuulensuoja-aitoja istutetaan. Kaikki on siloteltua ja sievää, jopa laiduntavissa lehmissä on jotakin siistiä ja säyseää.

Kun he kävelevät kauppalan läpi, ihmiset tervehtivät heitä hymyillen ja jotkut tulevat rupattelemaan Kirstinen kanssa. Papin perheessä asuva nuori nainen on pidetty. Morten on siitä ylpeä. Kirstine on alkanut puhua tanskaa, mutta kahdestaan he puhuvat omaa laulavaa Akershusin murrettaan jossa sanan paino on johdonmukaisesti ensimmäisellä tavulla. He käyvät kävelyllä rannassa, he potkiskelevat levää, etsivät meripihkaa ja keräävät näkinkenkiä. Kirstine uskoutuu veljelleen ja kertoo kärsivänsä koti-ikävästä, hän on asunut täällä kaksi vuotta eikä ole vielä kukaan oikein sopeutunut. Vanha pappi on tietenkin koettelemus kenelle tahansa, mutta hän ei ole varsinainen syy siihen miksi Kirstine ei viihdy. Ennemmin se johtuu papin rouvasta joka on ulospäin vaatimaton ja syrjään vetäytyvä ihminen mutta kahden kesken tosikkomainen tyranni. Minun on tarkoitus oppia emännän velvollisuudet ja auttaa taloustöissä, Kirstine sanoo, mutta tiedän kyllä miksi oikeastaan olen täällä.

Morten katsoo häntä.

Yksi papin neljästä pojasta opiskelee papiksi, Kirstine sanoo. Isäni ja herra Gram ovat olleet ahkerasti kirjeenvaihdossa.

Ahaa, Morten sanoo. Millainen sydämesi valittu sitten on? Saako häntä nähdä?

Hän on lähtenyt hevosella Fyniin jonkun perheen luo. Hän on todellakin sekä kohtelias että säädyllinen. Minulla ei ole mitään häntä vastaan. Ei se sitä ole.

Eikö? Morten kysyy.

Kai nykyajan ihmiset saavat päättää itse asioistaan, eikä heidän tarvitse alistua vanhempiensa tahtoon, Kirstine sanoo.

Rakas Kirstine, Morten sanoo, jos mielitiettyysi on kunnan mies, sinun kannattaa ottaa hänet. Ei ole varmaa mitä muuta sinulle on tarjolla.

Tiedän sen. Kuten sanoin, minulla ei ole mitään häntä vastaan. En vain kestä tätä tasaista ja likaista maata. Kun täällä ei ole mäkiä, kaikki hajut ja liat kerääntyvät talojen ympärille kuin sumu. Tunnen itsenikin likaiseksi. Sitä ei voi pestä pois.

Ehkä sulhosi saa viran jostakin muualta, Morten lohduttaa siskoaan. Voit sanoa niin hänelle sitten kun hän alkaa kosiskella. Esitä joitakin ehtoja, käy hänen kanssaan kauppa. Mikäli hän on tolkun ihminen, hän kuuntelee mitä sinulla on sanottavana. Kukaties hän haluaa enemmän kuin mielellään hakea virkaa Norjasta.

Voi näitä ihmisiä, sisko sanoo kärsimättömästi, he ovat niin ylpeitä pienestä surkeasta kauppalastaan. Siitä ei saa lausua yhtään pahaa sanaa, muuten he käyvät kimppuun ja toittovat silmät korvat täyteen sen hedelmällisestä maaperästä, kauppalan suurenmoisesta historiasta ja maan monista hienouksista. Olen oppinut pitämään suuni supussa.

Onhan sinulla vielä aikaa, Morten sanoo. Ehkä kaikki järjestyy itsestään. Hän on hieman ärtynyt siskoonsa eikä voi ymmärtää mistä tämä on niin ottanut itseensä. Se on melkein sama kuin moittisi sitä että tuulee lännestä tai että talvi kestää kauemmin kuin kesä. Hänen mielestään Kirstinen olisi syytä olla onnellinen siitä että pääsee papin vaimoksi. Miten kukaan voi edes ikävöidä Lieriin, koko kuningaskunnan vähäpätöisimpään kolkkaan? Morten ei ymmärrä sitä.

Vierailut Nakskovissa eivät kestä muutamaa päivää enempää, ja Morten lähtee aina aiemmin kuin oli suunnitellut, sillä Kirstinen valitukset ja hänen oma koti-ikävänsä aiheuttavat hänelle päänsärkyä. Hän kaipaa takaisin kaupunkiin. Ellei rannikkolaiva kulje, hän hyppää aikaisin aamulla Nykøbingiin vieviin vaunuihin, vaihtaa pohjoiseen meneviin postivaunuihin, yöpyy Vordingborgissa, yleensä Saksanhirven kievarissa, nauttii ateriaksi ruisleivän kannikoita ja läskiä ja nukkuu tallissa löyhkääviin peittoihin kääriytyneenä. Seuraavana päivänä hän jatkaa mat-

Norjalainen KIM LEINE (s. 1961) muutti teini-ikäisenä Tanskaan, opiskeli sairaanhoitajaksi ja pakeni menneisyyttään Grönlantiin. Siellä hän eli 15 vuotta, mutta kirjailija hänestä tuli vasta kun alkoholin ja lääkkeiden väärinkäyttö vei häneltä liki kaiken. *Ikuisuusvuonon profeetat* on Kööpenhaminassa asuvan Leinen neljäs romaani. Lukuisten tanskalaisen kirjallisuuspalkintojen lisäksi se on voittanut vuoden 2013 Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinnon.

Riemukkaan raadollinen suurromaani sivistyksen pinnallisuudesta, hengen ja ruumiin rappiosta sekä menetetyistä unelmista siirtomaavallan Grönlannissa. Velvollisuuden ja vapaan tahdon ristiaallokossa kamppaileva norjalaispappi Morten Falck saa huomata, että Grönlannin ankarissa oloissa murenevat niin rakennukset kuin huonekalut, valistusaatteista puhumattakaan. Armottomin on kuitenkin Falckin itsensä romahdus.

”Ei voi muuta kuin onnitella niitä, joilta Kim Leinen uusin, runsas romaani on vielä lukematta – se on seikkailu.” HUFVUDSTADSBLADET

”Täysin omaa luokkaansa.” POLITIKEN

84.2 | www.tammi.fi | ISBN 978-951-31-7750-8
Päällys: Jussi Kaakinen